

Ordføreren for forslagsstillerne (Marius Buhl): På partiet venstres vegne tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om folkeskolen og forslag til lov om gymnasieskoler.

Allerede for ca. et år siden nedsatte venstre et udvalg, som fik den opgave at udarbejde forslag til ændring i vor skolelovgivning, så ulemperne ved skolens nuværende struktur om muligt kunne afhjælpes. Udvalget har rådført sig med en række lærere og lærerinder fra de forskellige skoleformer og har afsluttet arbejdet med det resultat, som partiet herved forelægger. Ved selve den tekniske udarbejdelse har vi fået værdifuld hjælp fra nogle af undervisningsministeriets embedsmænd. Jeg skal nu kort omtale nogle af forslagets hovedtanker.

Vi bliver stående ved den nugældende skolepligts tid, altså 7 år. Vi ved vel, at vore nabolande har gennemført lovgivning om længere skolepligt: 8 år, ja, nogle steder sysles der med 9 års skolepligt, og det samme gælder andre lande, hvis kulturelle niveau kan sammenlignes med Danmarks; men vi ved også, at Danmark har et særdeles veludbygget frivilligt ungdomsskolevæsen: det frivillige 8. skoleår, som nærværende forslag selvfølgelig bibeholder, aftenskoler, landbrugsfaglige ungdomsskoler, dag- og aftenungdomsskoler, de frie efterskoler, højskoler, ja, frie ungdomsskoler af enhver art.

Vi har rige traditioner på den frie ungdomsundervisnings område. Man kan vist sige, at såsnart den unge dansker har forladt børneskolen, så står undervisningsbordet dækket for ham med retter efter enhvers smag og behov, blot han vil sætte sig til det. Javel, siger man, men når nu tusinder af unge ikke frivilligt vil gå til bords, så er de uden nogen skoles hjælpende hånd i disse vanskelige overgangsår fra barn til voksen. Heroverfor gør vi gældende, at det jo blandt skolefolk er en almindelig opfattelse, at skoletrætheden just melder sig i det 7. skoleår, og vi indrømmer, at man vel nok kan tvinge nogle kundskaber i en skoletræt 14-årig, men om man kan påtvinge ham den åndelige hjælp, som han just i denne alder har brug for, anser vi for højst problematisk, og vi bliver derfor stående ved de 7 års skolepligt.

Den nuværende mangel på skolebygninger og lærere gør det også betænkeligt at påbyde en så betydelig udvidelse af skolevæsenet, som det 8. skoleår ville være. Sidstnævnte synspunkt har dog ikke været afgørende, idet lovens ikrafttræden selvfølgelig kunne sættes i relation til afhjælpningen af disse mangler. Forslaget tilsigter altså en ny opbygning af vort skolevæsen, men indenfor de nugældende tidsrammer. Da vi i 1903 indførte mellemskolen, var tanken den dermed at skabe en enhedsskole, som gav mulighed for en naturlig overgang i 11—12 års alderen til en skole med udvidet undervisning for de elever, der skulle gå den studerende vej, eller som skulle ind i erhverv, der krævede en viden, der lå ud over den almindelige folkeskoles plan, og som havde evner for en sådan undervisning. Hermed skabtes mellemskolen, og at mellemskolen har udført et godt og værdifuldt arbejde, kan absolut ikke benægtes. Mellemskolen har i høj grad demokratiseret vort skolevæsen, idet den har skabt adgang for børn af alle samfundsklasser til at nå frem til de stillinger, som deres evner betingede, og store dele af vort folk vil i dag være mellemskolen taknemlig for den hjælp, den har givet deres børn. Nærværende lovforslag betegner altså ikke noget angreb på mellemskolen, men en indrømmelse af, at forholdene har nødvendiggjort en ændring i skolens struktur, hvilket ikke kan undre, da denne jo er 50 år gammel, og i løbet af disse 50 år er der sket en ændring i erhvervslivet, en ændring, som for store befolkningsdele har krævet en udvidet undervisning, og dette krav har givet et voldsomt pres på mellemskolen, hvilket i nogen grad er med urette, idet der i de samme 50 år også er sket en ændring af den almindelige folkeskoles kapacitet både med hensyn til læreruddannelse og timetal, således at denne kunne have røgtet en del af den videregående undervisning. Dette søgtes udnyttet gennem indførelse af den fri mellemskole i 1937, men denne ordning løste ikke problemet.

Forholdet er da dette, at medens mellemskolens fædre i 1903 regnede med, at højst 20 pct. af eleverne skulle besøge mellemskolen, så besøges den nu af over 50 pct. i en del købstæder, og også på landet vinder den mentalitet frem, at børnene skal i

[Marius Buhl.]

mellemskolen, hvis deres evner på nogen måde tillader det.

Denne udvikling medfører flere uheldige forhold: for det første, at folkeskolens 4. og 5. skoleår let bliver præget og presset af den i 11—12 års alderen forestående optagelsesprøve, idet et overvejende tal af hensyn til erhvervsmuligheder ønsker deres børn i mellemskolen — „ellers kan han jo ingen ting blive“ er det svar, en skoleleder ofte får, når han spørger forældrene om, hvorfor sønnen absolut skal i mellemskolen. Også for selve eksamensskolen er dette forhold uheldigt, idet den trods afholdt prøve får en del elever, som falder fra ved konfirmationsalderen. En anden uheldig side må der også peges på: så længe kun en snes procent — og for landsbyskolens vedkommende langt færre — flyttedes over i eksamensskolen, kunne den tiloversblivende store flok absolut ikke få mindreværdsfølelse af den grund, men går det, som det nu truer med, sådan at eksamensskolen tvinges til at tage alt, hvad der på nogen måde kan komme med, må det virke deprimerende både for lærere og elever i den tiloversblevne del, og at stor skade herved kan ske, vil vanskeligt kunne benægtes.

Nærværende forslag bygger ikke på absolut udelt skole, men vi har forsøgt at fjerne nogle af ulemperne ved den nuværende deling, og forslaget indeholder da følgende angående skolens struktur.

I de seks første skoleår er alle eleverne samlede. Undervisningen de første fem år omfatter de almindelige skolefag; i sjette skoleår udvides fagkredsen med engelsk og fysik, og det normale bør være, at alle sjette klasses elever også deltager i de to sidstnævnte fag. Efter sjette års skolegang kan de elever, hvis hjem ønsker det, og som lærerne finder egnede, overgå i 1. realklasse. Realskolen har fire klasser: Resten får vedblivende i 7. år undervisning i engelsk og fysik, og som nye fag kan der tilføjes tysk og matematik (geometri). De elever, der har haft tysk og matematik i 7. skoleår, kan gennem aflagt prøve optages på fuld normal vis i realskolens 2. klasse.

Med denne ordning nås for det første, at hele delingsspørgsmålet trækkes et år ud (til efter 6. skoleår), ja, delingsspørgsmålet kan på normal vis trækkes ud til efter 7. skoleår.

For det andet, at delingen kan finde sted på et bredere og solidere grundlag, idet man i 6. år har haft et par af realskolens fag, og man kan altså også vurdere elevens evner i disse.

For det tredje, at man kan sige til den elev, som ved udgangen af 6. skoleår måske nok ønsker at „lære noget mere“, men ikke har noget bestemt mål med en realeksamen: „Du kan ganske rolig blive i 7. klasse“.

Efter vor opfattelse skulle en sådan opbygning også afsvække presset på eksamensskolen og samtidig gavne denne ved i højere grad at befri den for uegnede elever, og forslaget har således bevaret den nuværende mellemskoles fordele, idet det giver forældrene uafkortede chancer for at lade deres børn læse videre, men samtidig vil det styrke hovedskolen (den almindelige folkeskole), hvilket vel nok kan siges at være forslagets hovedtanke. Blandt de punkter, der peger i den retning, kan foruden det ovenanførte nævnes følgende: Klassekvotienten nedsættes, og i underste klasse kan der til hjælp for læreren, når klassen overstiger 20, ansættes en medhjælper. Man tænker sig hertil en ung mand eller ung pige, der skal være læreren eller lærerinden behjælpelig, så denne kan ofre sig for det egentlige undervisningsarbejde, specielt med henblik på de elever, der har vanskeligt ved at til egne sig begyndelsesgrundene, så man om muligt kunne undgå, at de mister skoleinteressen allerede i starten. Desuden er det forslagets forudsætning, at lærerne i begge hovedskolens afdelinger skal være ens stillede med hensyn til arbejdsvilkår og skolemateriel.

Forslaget vil stille land og by lige. Der kan nok tænkes nogen forskel med hensyn til overgangen til realskolen, idet denne overgang sikkert stort set vil finde sted efter 6. skoleår i byerne, medens overgang efter 7. skoleår formentlig tiere vil forekomme på landet, men endemålet for begge skoleafdelinger er absolut det samme.

Endelig kan nævnes, at forslaget giver de fornødne muligheder for centralisering, men i § 2, stk. 4, værges forældrenes ret til at beholde de mindre skoler, og forslaget stiller hverken med hensyn til lærerantal eller lokaleforhold krav, der går ud over den nuværende skoleforms rammer.

[Marius Buhl.]

Angående gymnasieskolen har det disse skoler omhandlende forslag kun de ændringer, som de i hovedskoleforslaget fastsatte forhold for eksamenskolen nødvendiggør.

Selve gymnasiet er fortsat 3-årigt, men den nuværende 4-årige mellemskole + realklassen afløses af en 4-årig realskole, til hvilken optagelsesbetingelser og -alder er de samme som nævnt under folkeskoleforslaget. Forslaget forudsætter, at gymnasieskolens realskole såvel som folkeskolens realskole — det være sig den offentlige eller private — ved slutningen af 3. realklasse har givet sine elever en sådan undervisning, at de nu kan optages i 1. gymnasieklasse. De elever, der ikke optages, fortsætter i 4. realklasse og slutter så med realeksamen. Det er selvfølgelig, at en elev også — som nu — kan gøre realeksamen færdig, før han går ind i gymnasiet.

Med disse bemærkninger skal jeg herved på mit partis vegne anbefale forslagene.

Punkt 2 på dagsordenen var:

Valg af 8 medlemmer til „Rask-Ørsted Fondet“'s bestyrelse.

(Jfr. tidenden sp. 18).

Valgt blev: folketingsmand *Frode Jakobsen*, folketingsmand *Bundvad*, medlem af folketinget *Helga Pedersen*, fhv. landstingsmand *Svenning Rytter*, professor *Oscar Andersen*, folketingsmand *Rasting*, folketingsmand *Jørgen Jørgensen (Lejre)* og folketingsmand *Rager*.

Den følgende sag var:

Valg af 1 medlem til Københavns havnebestyrelse for tiden indtil 31. december 1955 (i stedet for *Halfdan Hendriksen*).

(Jfr. tidenden sp. 139).

Valgt blev: *Weikop*.

Man gik derefter til:

Valg af 4 medlemmer til Københavns havnebestyrelse for tiden fra 1. januar 1956 til 31. december 1961.

(Jfr. tidenden sp. 18).

Valgt blev: folketingsmand *Lars M. Olsen*, fhv. landstingsmand *Stensballe*, folketingsmand *Weikop* og folketingsmand *Rager*.

Derpå foretoges:

Valg af 2 medlemmer med stedfortrædere til ålegårdsovernævnet.

(Jfr. tidenden sp. 18).

Valgt blev: broformand *A. Andreasson*, Oddesund pr. Humlum, med stedfortræder fiskerifoged *Laurits Larsen*, Lindelse pr. Harpelunde, og gårdejer *Jørgen Nielsen*, Frisenvænge pr. Pejrup (Fyn), med stedfortræder gårdejer *Marius Kyed*, Hesselballe (ved Kolding).

Man gik dernæst til:

Valg af 15 medlemmer til folketingets sukkerudvalg.

(Jfr. tidenden sp. 67).

Valgt blev: *M. Larsen*, *Brodthagen*, *Lysholt Hansen*, *Poul Hansen* (Grenaa), *Lund Jensen*, *Sofie Pedersen*, *Chr. Rasmussen*, *From*, *Niels Eriksen*, *Gideon*, *Heick*, *Jørgen Jørgensen (Ullerup)*, *Erna Sørensen*, *Tesdorpf* og *Svend Jørgensen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse omhandlede udvalg.

(Jfr. tidenden sp. 67).

Valgt blev: *Lars P. Jensen*, *Lars M. Olsen*, *Hans Rasmussen*, *Chr. Rasmussen*, *Niels Eriksen*, *Foged*, *Halfdan Hendriksen*, *Weikop* og *Aage Fogh*.

Derpå foretoges:

Valg af 17 medlemmer til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser.

(Jfr. tidenden sp. 67).

Valgt blev: *Kai Jensen, Brodthagen, Ove Hansen, Urban Hansen, Kolbjørn, Holger Larsen, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Jensen-Brobj, Givskov Christensen, Jens Chr. Christensen, Paabøl, Peter Larsen, Thestrup, Fanger, Gottschalck-Hansen og Kirsten Gloerfelt-Tarp.*

Den følgende sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 111, fremsættelsen i tidenden sp. 64).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Edel Saunte: Bortset fra den lille bestemmelse om dispensation for sagførere til at have kontor i flere retskredse er det foreliggende forslag nøjagtigt det samme, som blev fremsat sidste år. Dette gamle forslag blev behandlet i udvalg gennem en række møder. Vi modtog mange deputationer, og jeg har det indtryk, at en række af disse deputationer kom med praktiske indvendinger med hensyn til forhold, som vanskeligt kunne overses på forhånd af udvalget og måske heller ikke af ministeriet, fordi man herinde ikke har helt det samme kendskab til forholdene som de mennesker, der arbejder ude i marken.

Nu er hele forslaget bygget op efter en vis teoretisk linie, og selvfølgelig må man i de enkelte forhold afveje meget nøje, om de praktiske omstændigheder er så tungt vejende, at man kan bryde den samlede teoretiske linie for opbygning af retskredse.

Jeg tror derfor, det vil være rigtigt, at vi, uden nogen større diskussion her i dag, fortsætter arbejdet i et udvalg, og det skal jeg senere stille forslag om.

Vagn Bro: Jeg er ganske enig med det ærede medlem, der nu havde ordet, i, at vi skal fortsætte udvalgsarbejdet, og at man herunder i allerhøjeste grad også må tage praktiske hensyn.

Jeg kan iøvrigt henholde mig til de udtalelser, jeg på mit partis vegne fremsatte sidst, og jeg vil forøvrigt takke den højtærede justitsminister, fordi ministeriet om

det spørgsmål, som jeg efter forhandling med politimesterforeningens bestyrelse dengang tillod mig at nævne her, det særlige spørgsmål for Storkøbenhavns vedkommende, har indhentet oplysninger både i Oslo, Stockholm og Helsingfors. Jeg går ud fra, at vi får både de allerede indhentede oplysninger og supplerende oplysninger forelagt.

Med disse ord kan jeg anbefale forslaget til en, jeg tror nok, jeg må sige meget grundig, men også en afgjort velvillig behandling.

Thestrup: Jeg kan tilsige mit partis velvilje ved den fortsatte behandling af dette lovforslag.

Kirkegaard: Selvom den højtærede justitsminister er i den heldige situation ved behandlingen af dette lovforslag at kunne få tilsagn om velvilligt medarbejderskab fra alle sider i denne sal, ved vi allesammen, at der forestår et stort og møjsommeligt arbejde.

Under forslaget's forberedelse er der — sådan har jeg forstået det — indhentet erklæringer og udtalelser fra forskellige lokale myndigheder, men da disse udtalelser og erklæringer er i høj grad modstridende, vil jeg gerne tillade mig at spørge den højtærede minister, om vi ikke bør overveje fremtidig at forberede sådanne lovforslag på en lidt anden måde, f. eks. ved at anmode amtmand, dommer og politimester om i samarbejde med den stedlige kommunalforening at udarbejde en indstilling angående omlægning dér, hvor den skønnes nødvendig. Jeg er i høj grad tilhænger af det kommunale, og jeg kan i dette tilfælde sige det lokale, selvstyre, og jeg mener, det er en rimelig opgave at stille de myndigheder, jeg her har nævnt. Derfor spørger jeg om, hvad ministeren mener om en sådan fremgangsmåde. Jeg tror, det ville lette ministerens opgave i væsentlig grad med hensyn til gennemførelsen af et sådant lovkompleks.

Axel Sørensen: Dette forslag er jo en ganganger fra forrige samling, og de bemærkninger, jeg ønsker at knytte til forslaget nu, er af mere lokalbetonet art.

Forslaget går jo ud på en deling af bestående rets- og politikredse og på af de